

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agencia Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVI
CHIȘINĂU, 20 martie, 2022

Proba teoretică ORF 2022,

clasa a 9

Problema 1

(10,0 p)

Tunetul se aude la un interval $t = (5,000 \pm 0,001)$ s după fulger, considerat sursă de lumină punctiformă. Viteza luminii este $c = 299\,792\,458$ m/s (exact!), iar viteza sunetului în aer este $v = (340,00 \pm 0,01)$ m/s, considerată constantă.

- a) Determinați care este distanța dintre observator și locul producerii descărcării electrice dacă considerați că lumina s-a propagat instantaneu.
- b) Obțineți expresia pentru distanța dintre observator și fulger ținând cont că viteza luminii este mare, dar totuși finită.
- c) Determinați eroarea absolută pentru distanța calculată conform cazului (a) apoi comparați-o cu eroarea de metodă cauzată de neglijarea duratei propagării semnalului luminos.
- d) Ecoul cauzat de reflexia sunetului de la o stâncă se aude la un interval de $\tau = 10,0$ s după tunet. Locul producerii fulgerului este văzut de către observator sub unghiul $\alpha = 30^\circ 0'$ față de direcția orizontală spre stâncă. Determinați înălțimea la care s-a produs fulgerul, și distanța de la observator până la stâncă dacă înălțimea stâncii este neglijată.

S-ar putea să aveți nevoie de formula de aproximare: $(1 \pm x)^n \approx 1 \pm nx$, $x \ll 1$.

Problema 2

(10,0 p)

Un ceainic electric are elementul încălzitor confecționat dintr-un fir metalic cu rezistivitatea $\rho = 1100$ n Ω m și aria secțiunii transversale $S = 0,500$ mm². Tensiunea de alimentare este $U = 220$ V.

- a) Care este lungimea l a firului metalic dacă ceainicul are o putere electrică $P = 2,200$ kW?
- b) În ceainic a fost încălzită apă cu masa $m = 880$ g timp de $\tau = 180$ s de la temperatura $T_1 = 20,0$ °C până la fierbere $T_2 = 100$ °C. Determinați randamentul ceainicului.
- c) Odată adusă până la punctul de fierbere apa din ceainic este vărsată aproape toată, iar cantitatea care rămâne $m_1 = 40,0$ g este vaporizată complet foarte repede, chiar dacă ceainicul nu este conectat la sursa de tensiune. De ce? Argumentați. Considerând că elementul încălzitor are capacitatea calorică $C = 1,80$ kJ/K, determinați ce temperatură minimă T_M trebuia să fi avut elementul încălzitor pentru a vaporiza complet apa rămasă.
- d) Apa care a fost vărsată din ceainic $m_a = m - m_1$ a fost turnată imediat într-un calorimetru în care se află $m_g = 50$ g de gheață aflată la temperatura $T_g = -10,0$ °C. Determinați temperatura finală T stabilită în calorimetru. Pierderile de căldură și capacitatea calorică a calorimetrului se vor neglija.
- e) Construiți graficul temperaturii finale din calorimetru în dependență de masa gheții m_g din acesta cu temperatura inițială $T_g = -10,0$ °C. Analizați cazurile când masa gheții m_g este foarte mică sau foarte mare.

Căldura specifică a apei $c_a = 4,20 \frac{\text{kJ}}{\text{kg K}}$, căldura specifică a gheții $c_g = 2,10 \frac{\text{kJ}}{\text{kg K}}$, căldura latentă de topire a gheții

$\lambda_T = 332$ J/g, căldura specifică de vaporizare a apei $\lambda_V = 2,26$ kJ/g, temperatura de topire a gheții este $T_0 = 0,00$ °C.

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVI
CHIȘINĂU, 20 martie, 2022

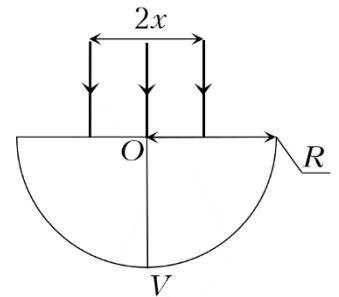
Proba teoretică ORF 2022,

clasa a 9

Problema 3

(10,0 p)

Pe suprafața plană a unei semisfere de rază R din sticlă cu indicele de refracție n cade perpendicular un flux de lumină de raze paralele, cu diametrul $2x$, astfel încât centrul fluxului de lumină coincide cu axa de simetrie a semisferei OV (vezi desenul). Indicele de refracție a aerului este $n_{\text{aer}} = 1$. Cerințe:

- Construiți mersul unei raze din fluxul de lumină, care se află cel mai departe de axa de simetrie OV prin semisferă. Indicați raza emergentă (care părăsește semisfera prin refracție de la suprafața sferică).
  - Obțineți forma explicită a funcției $f(x, R, n) = \sin \delta$, unde prin δ s-a notat unghiul pe care îl formează raza emergentă cu dreapta OV . Ați putea avea nevoie de relația $\sin(\alpha \pm \beta) = \sin \alpha \cos \beta \pm \sin \beta \cos \alpha$.
  - Utilizând condiția când raza semisferei R este mult mai mare decât raza fluxului de lumină x ($R \gg x$), obțineți în formă aproximativă $f(x, R, n)$, păstrând doar termenii proporționali cu x la puterea întâi.
  - Exprimați distanța D de la vârful V până la punctul de intersecție a razei emergente cu dreapta OV . Ați putea utiliza $\tan \alpha \approx \sin \alpha$, pentru $\sin \alpha \ll 1$. Păstrați doar termenii proporționali cu x .
  - Stabiliți relația dintre distanța focală a acestei semisfere și distanța D găsită la pasul precedent.
- La distanța b ($b < R/(n - 1)$) de la vârful V al semisferei este plasat un ecran perpendicular la dreapta OV .
- Exprimați diametrul d (prin R, x, b și n) al petei luminoase pe acest ecran.
  - Dacă $x = 5,0 \text{ mm}$, $b = 10,0 \text{ cm}$, $n = 1,5$ iar $R = 0,25 \text{ m}$, atunci $d = ?$

S-ar putea să aveți nevoie de formula de aproximare: $(1 \pm x)^n \approx 1 \pm nx$, $x \ll 1$.

probleme propuse de Bîzgan Sergiu, dr.hab. Macovei Mihai,
Institutul de Fizică Aplicată

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVI
CHIȘINĂU, 20 martie, 2022

Proba teoretică ORF 2022,

clasa a 9

Задача 1

(10,0 б)

Интервал между молнией и громом равен $t = (5,000 \pm 0,001)$ с, молния считается точечным источником света.

Скорость света равна $c = 299\,792\,458$ м/с (точно!), а скорость звука в воздухе $v = (340,00 \pm 0,01)$ м/с считается постоянной.

- a) Определите расстояние между наблюдателем и место электрического разряда, если учесть, что свет распространился мгновенно.
- b) Получите выражение для расстояния между наблюдателем и молнией, учитывая, что скорость света высока, но все же конечна.
- c) Определите абсолютную погрешность расчета расстояния в соответствии со случаем (a) и затем сравните ее с погрешностью метода, вызванной пренебрежением длительностью распространения светового сигнала.
- d) Эхо, вызванное отражением звука от скалы, слышно через некоторое время $\tau = 10,0$ с после грома. Место молнии видно наблюдателю под углом $\alpha = 30^\circ 0'$ от горизонтальной направления к скале. Определить высоту, на которой произошла молния, и расстояние от наблюдателя до скалы, если пренебречь высотой скалы.

Вам может понадобиться формула для приближенных вычислений: $(1 \pm x)^n \approx 1 \pm nx$, $x \ll 1$.

Задача 2

(10,0 б)

Электрический чайник имеет нагревательный элемент из металлической проволоки с удельным сопротивлением $\rho = 1100$ нОм·м и площадью поперечного сечения $S = 0,500$ мм². Напряжение источника питания $U = 220$ В.

- a) Какова длина l проволоки, если чайник имеет электрическую мощность $P = 2,200$ кВт?
- b) В чайнике воду с массой равной $m = 880$ г, нагревали в течение времени $\tau = 180$ с от температуры $T_1 = 20,0$ °С до кипения $T_2 = 100$ °С. Определите эффективность чайника.
- c) Как только вода доведена до кипения, выливается почти вся вода, а оставшееся количество $m_1 = 40,0$ г, очень быстро полностью испаряется, даже если чайник не подключен к источнику питания. Почему? Аргументируйте. Учитывая то, что нагревательный элемент имеет теплоемкость $C = 1,80$ кДж/К, определите, какая минимальная температура T_M должен был иметь нагревательный элемент, чтобы полностью испарить оставшуюся воду.
- d) Воду, которую вылили из чайника $m_B = m - m_1$, сразу же налили в калориметр, в котором находится лед с массой $m_L = 50$ г и температурой $T_L = -10,0$ °С. Определите конечную температуру T , установленную в калориметре. Потерями теплоты и теплоемкость калориметра можно пренебречь.
- e) Постройте график конечной температуры калориметра в зависимости от массы льда m_L в нем с начальной температурой $T_L = -10,0$ °С. Изучаете случай, когда масса льда очень мала или очень велика.

Удельная теплоемкость воды $c_B = 4,20 \frac{\text{кДж}}{\text{кг К}}$, удельная теплоемкость льда $c_L = 2,10 \frac{\text{кДж}}{\text{кг К}}$, удельная теплота

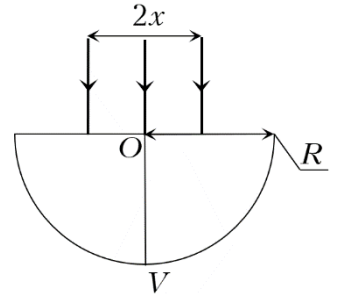
таяния льда $\lambda_{\text{пл}} = 332$ Дж/г, удельная теплота парообразования воды $\lambda_{\text{п}} = 2,26$ кДж/г, температура плавления льда $T_0 = 0,00$ °С.

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare
OLIMPIADA REPUBLICANĂ LA FIZICĂ, EDIȚIA LVI
CHIȘINĂU, 20 martie, 2022

Proba teoretică ORF 2022,
Задача 3

clasa a 9
(10,0 б)

На плоскую поверхность стеклянной полусферы радиусом R и показателем преломления n падает перпендикулярно пучок света из параллельных лучей, диаметром $2x$. Центр светового пучка совпадает с осью симметрии OV полусферы (см. рисунок).

Показатель преломления воздуха равен $n_{\text{воз}} = 1$. Требования:

- Постройте ход луча из пучка света, наиболее удаленного от оси симметрии OV через полусферу. Укажите выходящий луч (который покидает полусферу при прохождении через сферическую поверхность).
- Получите явный вид функции $f(x, R, n) = \sin \delta$, где через δ отмечен угол, образованный выходящим лучом и прямой OV . Вам могут понадобиться отношения $\sin(\alpha \pm \beta) = \sin \alpha \cos \beta \pm \sin \beta \cos \alpha$.
- Используя условие, когда радиус полусферы R намного больше радиуса светового пучка x ($R \gg x$), получите приближенную форму $f(x, R, n)$, сохраняя только члены пропорциональные первой степени x .
- Выразите расстояние D от точки V до точки пересечения выходящего луча с прямой OV . Вы можете использовать $\tan \alpha \approx \sin \alpha$, для $\sin \alpha \ll 1$. Сохраните только члены пропорциональные первой степени x .
- Определите отношение между фокусным расстоянием этой полусферы и расстоянием D , найденное на предыдущем шаге.

На расстоянии b ($b < R/(n - 1)$) от края V полусферы перпендикулярно прямой OV размещен экран.

- Выразите диаметр d (через R, x, b и n) светового пятна на этом экране.
- Если $x = 5,0$ мм, $b = 10,0$ см, $n = 1,5$ а также $R = 0,25$ м, тогда $d = ?$

Вам может понадобиться формула для приближенных вычислений: $(1 \pm x)^n \approx 1 \pm nx$, $x \ll 1$.

probleme propuse de Bîzgan Sergiu, dr.hab. Macovei Mihai,
Institutul de Fizică Aplicată